

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.456.02 в Інституті вищої освіти
Національної академії педагогічних
наук України
проф. Калашніковій С.А.

ВІДГУК

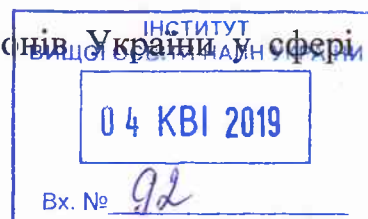
офіційного опонента про дисертацію **Шитікової Світлани Петрівни**
«Реалізація програм міжнародної співпраці Європейського Союзу
як механізм інтернаціоналізації вищої освіти України»

на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.06 – теорія та методика управління освітою

1. Ступінь актуальності обраної теми. Ініціація нового Сорбонського процесу проголошеного у 2017 р. та створення Європейського освітнього простору, який включатиме Болонський процес, підтвердили вагомість програм міжнародної співпраці, зокрема передбачаючи введення обов'язкової міжнародної мобільності на всіх рівнях навчання, починаючи з середньої освіти, що потребує наскрізної узгодженості освітніх програм всієї системи освіти для автоматичного визнання результатів і періодів навчання, популяризацію навчання впродовж життя, підтримку вчителів і викладачів через програму Еразмус+ і мережу е-Твіннінг тощо.

Приєднання України до Болонського процесу та необхідність проведення реформ у вищій освіті щодо конвергенції систем вищої освіти в світі зумовило важливість розвитку інтернаціоналізації через участь у програмах міжнародної співпраці. Більше 25 років Україна бере участь у програмах міжнародної співпраці, проте результати Болонського звіту 2018 р. продемонстрували, що Україна за низкою показників з інтернаціоналізації ще відстає від більшості країн Європейського простору вищої освіти (ЄПВО).

Таким чином, вищевикладене підтверджує актуальність теми дослідження, адже розвиток інтернаціоналізації та активізація участі України в програмах міжнародної співпраці стало ключовим завданням у межах впровадження Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС і на виконання законів України у сфері освіти та науки.

Представлена до захисту дисертаційна робота виконана в межах наукових тем відділу політики та врядування у вищій освіті Інституту вищої освіти НАПН України «Автономія та врядування у вищій освіті» (0106U002011), «Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти» (0115U002182), що підтверджує її актуальність.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Найсуттєвіші наукові та практичні результати, одержані здобувачем, викладено в загальних висновках та повною мірою висвітлено в опублікованих працях. Обґрунтованість наукових положень і висновків, сформульованих дисертантом, підтверджено результатами дослідження і в цілому не викликають сумніву.

У дисертації С. П. Шитікової визначено стан дослідженості проблеми щодо реалізації програм міжнародної співпраці ЄС у вищій освіті в контексті інтернаціоналізації на основі аналізу наукових праць та інших джерел. Детальний аналіз автором наукової літератури з досліджуваної проблеми дав змогу з'ясувати наявність різних визначень понять «інтернаціоналізація вищої освіти», «стратегія інтернаціоналізації вищої освіти».

Теоретичне узагальнення ключових понять, дало змогу уточнити поняттєво-термінологічний апарат з проблеми інтернаціоналізації вищої освіти та реалізації програм міжнародної співпраці ЄС у вищій освіті як механізму інтернаціоналізації, зокрема визначено поняття механізму інтернаціоналізації вищої освіти на основі реалізації програм міжнародної співпраці ЄС «як системи інституцій та процедур, процесів і заходів, що здійснюють управлінський вплив на розвиток вищої освіти в контексті інтернаціоналізації шляхом узгодженої організації й регуляції впровадження проектів програм міжнародної співпраці ЄС і взаємного програмованого використання успішних практик міжнародного досвіду на засадах міжінституційної співпраці» (с. 46 дисертації); уточнено поняття «інтернаціоналізація вищої освіти» у частині синергії заходів на глобальному, регіональному, національному та інституційному рівнях задля забезпечення та покращення якості вищої освіти; «стратегія інтернаціоналізації вищої освіти» у частині завдань глобального виміру вищої освіти.

Цілком логічною і обґрунтованою є структура дисертації, яка представлена вступом, трьома розділами, висновками до розділів, загальними висновками, списком використаних джерел та додатками. Кожен розділ спрямований на вирішення дослідницьких завдань для реалізації мети дослідження, а підсумками є рекомендації та висновки.

Серед переваг дисертаційної роботи її чітка структурованість та взаємоузгодженість ключових компонентів – мети, завдань, об'єкта, предмета, наукової новизни, гіпотези, висновків дослідження, що детерміновані основним текстом дисертації. Це надає дисертації цілісності і завершеності. Збалансованою є тематика трьох її розділів.

Здійснено досить повний аналіз архітектури програм міжнародної співпраці ЄС. Визначено типи проектів відповідно до їх тематики, географії та завдань; проаналізовано та охарактеризовано цільові групи проектів – академічні та неакадемічні партнери, пріоритети в контексті реформування вищої освіти.

Аналіз даних статистики участі України в програмах міжнародної співпраці, впровадження і результатів проектів та відповідної нормативно-правової бази для підтримки реалізації програм міжнародної співпраці ЄС, створили підґрунтя для ідентифікації особливостей та виявлення тенденцій реалізації в Україні програм міжнародної співпраці ЄС з реформування вищої освіти в контексті інтернаціоналізації.

Системний вплив реалізації програм міжнародної співпраці ЄС охарактеризовано на рівнях: особистісному – через професійний розвиток фахівців на основі досвіду участі в проектах співпраці та мобільності; інституційному – через посилення співпраці закладів вищої освіти країн-членів і країн-партнерів програм ЄС та розроблення стратегій інтернаціоналізації закладів, створення відповідних структурних підрозділів тощо; національному – через розвиток стратегічних документів та внесення відповідних змін до законодавства щодо міжнародної співпраці у вищій освіті; галузевому – через впровадження інновацій у різні галузі знань.

Розроблена та науково обґрунтована модель реалізації програм міжнародної співпраці ЄС як механізму інтернаціоналізації вищої освіти України, дозволила розробити рекомендації щодо підвищення результативності впровадження в

Україні проектів програм міжнародної співпраці ЄС у вищій освіті.

Варто погодитись з дисертантом, що моделювання механізму реалізації програм міжнародної співпраці показало його вагомий позитивний інструментальний потенціал впливу на розвиток інтернаціоналізації та підвищення конкурентноздатності вищої освіти на національному й інституційному рівнях. Проте недосконалість складових механізму інтернаціоналізації національної вищої освіти не дає змоги використати механізм повною мірою.

Особливого схвалення заслуговують розроблені та запропоновані дисертантом рекомендації для підвищення результативності впровадження програм міжнародної співпраці на політичному, законодавчому, інституційному та управлінсько-організаційному рівнях.

Дослідник справедливо зазначає важливість розробити національну стратегію розвитку вищої освіти з виокремленням складової з інтернаціоналізації вищої освіти для актуалізації завдань проектів програм міжнародної співпраці щодо реформування вищої освіти та їх прив'язки до реалізації стратегії з впливом на національний план розвитку країни. Разом з тим цілком доречним є необхідність на інституційному рівні застосовувати можливості університетської автономії щодо прийняття відповідних документів про міжнародну співпрацю, академічну мобільність, розвитку людського потенціалу.

У третьому розділі дослідження запропоновано алгоритм участі та управління проектами програми міжнародної співпраці, який є вагомим здобутком разом з розробленими дисертантом методичними рекомендаціями для виконавців проектів, які можуть стати практичними посібниками для закладів вищої освіти задля участі та реалізації програм міжнародної співпраці в контексті розвитку інтернаціоналізації.

Матеріали та висновки, отримані в дослідженні, можуть використовуватися для розроблення державної політики інтернаціоналізації вищої освіти, зокрема стратегії, удосконалення нормативно-правової бази з реалізації програми міжнародної співпраці ЄС, а також для модернізації управління закладами вищої освіти в контексті інтернаціоналізації.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій щодо достовірності, об'єктивності і надійності не викликає сумніву, оскільки засвідчується аргументованими авторськими підходами щодо розкриття особливостей та тенденцій реалізації в Україні програм міжнародної співпраці Євросоюзу з реформування вищої освіти як механізму інтернаціоналізації вищої освіти. Науково-теоретичне обґрунтування відповідної моделі дає підставу для ствердження системного підходу до досліджуваної проблеми.

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань автором коректно обрано наукові методи дослідження (порівняльний та контентний аналіз нормативних документів і наукових публікацій, аналіз та узагальнення статистичних і фактологічних емпіричних даних, спостереження, системний аналіз, моделювання).

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях. Результати дослідження представлено у 16 наукових працях, в яких представлено: аналіз розвитку Болонського процесу та його впливу на інтернаціоналізацію вищої освіти; результати аналізу понять з питань реалізації програм міжнародної співпраці; основні складові програм та умови їх впровадження; суть проблем реалізації таких програм та їх вплив на розвиток закладів вищої освіти і вищої освіти України; запропоновані рекомендації щодо ефективного реалізації програм міжнародної співпраці в Україні.

Апробацію результатів дослідження здійснено під час участі в 22 міжнародних, 26 всеукраїнських заходах та 2 щорічних звітних конференціях. З 280 використаних джерел, 144 представлено іноземними мовами.

Підтримуємо сформульовані у дисертації та відповідно в авторефераті наукову новизну й практичне значення дослідження; зазначаємо належний рівень оформлення та апробації результатів дослідження; основні положення дисертації вдало ілюстровані таблицями та рисунками.

Висновки до дисертаційного дослідження логічно структуровані, відповідають поставленим завданням. Отже, мету дослідження реалізовано шляхом поступового виконання поставлених завдань.

5. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Оцінюючи загалом позитивно дисертацію Шитікової Світлани Петрівни, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. В дослідженні недостатньо відображено, які саме та кого з авторів визначення понять «інтернаціоналізація вищої освіти» та «стратегія інтернаціоналізації вищої освіти» вдосконалено.

2. Вважаємо занадто детальним опис архітектури програм міжнародної співпраці ЄС у другому розділі.

3. Можна було б більше уваги приділити доказовій базі виявлених тенденцій, зокрема рівневого і галузевого поширення.

4. Не всі організації, що представлені в тексті дисертації, виокремлено в списку використаних джерел з посиланням на їх Інтернет ресурси. Наприклад: Державна казначейська служба, Міністерство закордонних справ України та ін.

5. Кілька назв використаних джерел представлено не в алфавітному порядку.

Вважаємо, що зазначені недоліки не впливають на наукову та практичну цінність дисертації, а висловлені побажання мають рекомендаційний характер.

Висновок. Аналіз дисертаційної роботи, автореферату і публікацій здобувача дає підстави для висновку, що дослідження Шитікової Світлани Петрівни «Реалізація програм міжнародної співпраці Європейського Союзу як механізм інтернаціоналізації вищої освіти України» є актуальним, завершеним і самостійним. Дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (пп. 9, 11, 12, 13, 14), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 27.07.2016 та іншим вимогам МОН України, а її автор – Шитікова Світлана Петрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія та методика управління освітою

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
проректор з наукової роботи

Підпис Галуса О.М. засвідчую
Начальник відділу кадрів ХГПА

О. М. Галус

В. М. Барановська

